

การพัฒนาประสิทธิภาพของทนายความจำเลย
กรณีศึกษา: ตัวแบบของประเทศสหรัฐอเมริกา

จากการศึกษาพบว่าสิทธิการมีทนายความของผู้ต้องหา หรือจำเลยในคดีอาญาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก เพราะลำพังการมีทนายความ แต่ถ้าทนายความไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ก็เสมือนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีทนายความในการป้องกันสิทธิ์ของตนเอง จำเลยยังจะเป็นการรับรองหรือส่งเสริมการลงโทษจำเลยไปในตัว เพราะหากทนายความจำเลยไม่ได้กระทำการต่อสู้คดีตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว จำเลยย่อมไม่อาจโต้แย้งหรือคัดค้านในชั้นอุทธรณ์ได้เพราะถือว่าเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ได้ว่ากล่าวกันมาในศาลชั้นต้น ด้วยเหตุนี้ โดยเนื้อแท้ของกฎหมายที่กำหนดให้รัฐต้องจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยแล้วการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาและจำเลยต้องมีประสิทธิภาพด้วย ฉะนั้นการศึกษาตัวแบบในการพัฒนาประสิทธิภาพของทนายความจึงเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของทนายความที่รัฐจัดหาให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยของประเทศไทย ผู้เขียนขอเสนอตัวแบบที่ผู้เขียนเชื่อว่าน่าจะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพทนายความได้ ดังนี้

5.1 ตัวแบบกฎเกณฑ์ว่าด้วยจริยธรรมและมาตรฐานความประพฤติวิชาชีพนักกฎหมายของสมาคมเนติบัณฑิตอเมริกัน (ABA MODEL RULE)

ในสหรัฐอเมริกา ได้พัฒนาแนวคิดในเรื่องประสิทธิภาพของทนายความในคดีอาญาไว้อย่างมาก เช่น สมาคมนิติบัณฑิตอเมริกัน ได้วางมาตรฐานจริยธรรมและความประพฤติของทนายความไว้ตาม ABA MODEL RULES¹ อย่างครอบคลุมในทุกเรื่อง เป็นต้นว่า หน้าที่ของนักกฎหมายต่อลูกค้า หน้าที่ต่อศาล และหน้าที่ต่อทนายความด้วยกัน ดังจะได้กล่าวไว้พอสังเขปดังนี้

¹ Legal Information Institute (LII), American Legal Ethics Library, ABA Model Rules of Professional Conduct (2004), available from, < http://www.law.cornell.edu/ethics/aba/current/ABA_CODE.HTM >, (last visited July 2006)

5.1.1 หน้าที่ของทนายต่อลูกความในฐานะผู้ให้คำปรึกษา และฐานะทนายความผู้แก้ต่างคดี

1. หน้าที่ให้คำปรึกษา (Advisor)

กฎเกณฑ์ ABA ได้กล่าวไว้ในเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความไว้ทั้งหน้าที่ของตนเองในฐานะเป็นผู้ให้คำปรึกษา (Advisor) ซึ่งจะต้องให้คำปรึกษาไม่แค่เฉพาะข้อกฎหมายเท่านั้น ยังจะต้องให้ปรึกษาโดยคำนึงถึงข้อพิจารณาทางด้านศีลธรรม เศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่น ๆ อีกด้วย²

2. หน้าที่แก้ต่างทางคดี (Advocate)

ในกรณีที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นทนายความที่แก้ต่างในคดี (Advocate) นั้น ทนายความมีหน้าที่อันสำคัญอย่างยิ่ง โดยทนายความจะต้องดำเนินการโดยเต็มกำลังความสามารถ (Competence) อันหมายถึง การปฏิบัติหน้าที่นั้นจะต้องประกอบด้วย ความรู้ทางกฎหมาย ความชำนาญในทางกฎหมาย ตลอดจนถึง การเตรียมพร้อมที่จำเป็นอย่างสมเหตุสมผลในการปฏิบัติหน้าที่ตัวแทนของลูกความนั้น นอกจากนี้ ทนายความจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว (Prompt) และขยันขันแข็ง (Diligence)³ และด้วยความสุภาพต่อทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม โดยข้ออ้างข้อโต้แย้งนั้น จะต้องเปี่ยมไปด้วยคุณภาพ อยู่บนพื้นฐานแห่งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่ไม่ไร้สาระ⁴ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในกรณีทั่วไป หรือ ในกรณีที่ทนายความจะต้องกระทำเพื่อเป็นการให้บริการสาธารณะ (Public Service)

3. หน้าที่ในการปรึกษาหารือกับลูกความอย่างต่อเนื่อง

กฎเกณฑ์ดังกล่าว จะเน้นสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของทนายความที่มีต่อลูกความ (A Client-Lawyer Relationship) ในเรื่องความขยัน หมั่นเพียร และการเอาใจใส่ลูกความของตน โดยการติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจเกี่ยวกับคดีที่ตนแก้ต่างให้จำเลยอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ⁵ โดยทนายความจะต้องปรึกษาหารือกับลูกความถึงแนวทางในการดำเนินการต่อสู้คดีเสียก่อน แม้ว่าในที่สุดแล้ว ทนายความจะมีอิสระในการเลือกยุทธศาสตร์ในการต่อสู้คดีก็ตาม⁶ แต่แนวทางดังกล่าวก็จะต้อง

² ABA RULE 2.1

³ ABA RULE 1.1, 1.3

⁴ ABA RULE 3.1

⁵ ABA RULE 1.4

⁶ ABA RULE 1.2

สมเหตุสมผล (Reasonableness) และยังคงอยู่ในขอบเขตที่ถูกต้องเหมาะสมในการต่อสู้คดี จึงจะถือได้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความผู้นั้นมีประสิทธิภาพเพียงพอ ทั้งนี้ ทนายความจะต้องเก็บรักษาข้อมูลใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องจากการแก้ต่างคดีให้จำเลยไว้อย่างดี ตลอดไป จนกระทั่งลูกความได้ถึงแก่ความตายไปแล้ว หรือได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากลูกความ หรือ จำเป็นต้องเปิดเผยเพราะมีคำสั่งจากศาลหรือเพื่อป้องกันบรรเทาผลร้ายใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นกับชีวิต ร่างกาย หรือ ทรัพย์สินของบุคคลอื่น เพราะลูกความของตนจะกระทำผิดอาญาหรือนอโงะ⁷

4. หน้าที่ในการหลีกเลี่ยงการขัดกันของประโยชน์ (Conflict of Interests)

การขัดกันของผลประโยชน์ เป็นปัจจัยสำคัญในการบั่นทอนการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพของทนายจำเลย กฎเกณฑ์ ABA ดังกล่าว จึงได้เน้นย้ำให้ทนายความจำเลย ต้องตระหนักถึงหน้าที่สำคัญ ต่อตัวลูกความ มิให้เกิดกรณีผลประโยชน์ขัดกันระหว่างจำเลยกับทนายจำเลย เป็นต้นว่า ทนายความไม่อาจจะรับแก้ต่างให้จำเลยหลายคน ที่อาจจะต้องต่อสู้คดีในทำนองที่อาจจะทำให้จำเลยคนหนึ่งคนใดในคดีเดียวกันได้รับความเสียหาย⁸ หากเป็นกรณีที่จะมีการขัดกันของผลประโยชน์ (Conflict of Interest) ทนายความผู้นั้นจะต้องถอนตัวจากการเป็นทนายความ อีกทั้ง ศาลยังจะต้องทำหน้าที่ตรวจสอบถึงความขัดกันของผลประโยชน์นั้น หากปรากฏอยู่จริง แต่ศาลไม่ได้สั่งให้ทนายความถอนตัวแล้ว จำเลยย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีใหม่ กฎเกณฑ์นี้ ยังมีข้อห้ามมิให้ทนายความรับของขวัญใด ๆ จากจำเลย⁹ เพราะอาจจะทำให้ทนายความเกิดความลำเอียงในการปฏิบัติหน้าที่ได้ เป็นต้น

5.1.2 หน้าที่ของทนายความในการให้บริการต่อสาธารณะ (Public Service)

ตามกฎ ABA นั้น เป็นหน้าที่ของทนายความที่จะต้องให้ความช่วยเหลือและให้บริการทางกฎหมายแก่สังคม อย่างน้อยปีละ 50 ชั่วโมง โดยไม่คิดมูลค่า¹⁰ ให้แก่ผู้ยากจน หรือ องค์กรการกุศล องค์กรรัฐบาล องค์กรการศึกษา ชุมชน หรือองค์กรอื่นใดในลักษณะเดียวกัน อีกทั้ง ทนายความ ยังต้องช่วยเหลือให้บริการทางกฎหมายอื่น ๆ แก่องค์กรสาธารณกุศล หรือ องค์กรที่ปกป้องสิทธิมนุษยชน หรือองค์กรในลักษณะเดียวกัน โดยไม่คิดค่าตอบแทนใด ๆ อย่างน้อยปีละ 50 ชั่วโมง หากเป็นกรณีที่

⁷ ABA RULE 1.6

⁸ ABA RULE 1.7

⁹ ABA RULE 1.8

¹⁰ ABA RULE 6.1

ไม่เข้าข่ายดังกล่าวข้างต้น แต่เป็นประชาชนที่ไม่มีทุนทรัพย์ ทนายความอาจคิดค่าบริการเพียงเล็กน้อย นอกจากนี้ ทนายความจะต้องร่วมปฏิบัติงานในการพัฒนาหลักกฎหมายหรือหลักวิชาชีพกฎหมาย ที่ดำเนินการ โดยรัฐบาลหรือองค์กรประเภทอื่น ๆ ประกอบกับทนายความ จะต้องบริจาคเงินหรือ สนับสนุนด้านการเงินแก่องค์กรที่ดำเนินการให้บริการทางกฎหมายอื่น ๆ แก่บุคคลที่ยากจนด้วย นอกจากนี้ ทนายความ ยังจะต้องรับแก้ต่างคดีให้แก่จำเลย หากได้รับการแต่งตั้งจากศาล หากไม่มีข้อ แก่ตัวอันสมควร เช่นในเรื่องการขัดกันของผลประโยชน์ หรือ เป็นภาระเกินควรแล้ว ทนายความ จะต้องรับแก้ต่างคดีให้แก่จำเลยผู้ยากจนในทุกคดี

5.1.3 หน้าที่ในฐานะเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรม

กฎเกณฑ์ ABA เดียวกันนี้ ยังเน้นถึงหน้าที่สำคัญที่จะกระทำการอันเป็นการส่งเสริมความ บริสุทธิยุติธรรมของศาล อันได้แก่ จะต้องไม่สร้างพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ หรือ เมื่อทราบว่า ข้อเท็จจริงที่นำเสนอต่อศาลนั้นผิดพลาด ทนายความ ก็จะต้องเร่งรัดแก้ไขให้ถูกต้องโดยเร็ว¹¹ โดย ทนายความจะต้องไม่ประวิงคดี และจะต้องดำเนินการใด ๆ ในกระบวนการพิจารณาให้รวดเร็วที่สุดโดยใช้ ความพยายามอย่างสุดความสามารถและสมเหตุสมผลในการดำเนินการดังกล่าว เพื่อประโยชน์ของ ลูกความ¹² แต่หากว่าทนายความทราบว่า ลูกความของตน จะกระทำผิดอาญา เช่น ให้การเท็จ หรือ สร้าง พยานหลักฐานเท็จ ทนายความจะต้องถอนตัวจากเป็นทนายความ และหากว่า การกระทำผิดนั้นร้ายแรง ถึงขนาดจะเป็นอันตรายต่อชีวิตของผู้อื่น หรือ เป็นความผิดฐานฉ้อโกงแล้ว ทนายความจะต้องกระทำ การใด ๆ อันเป็นการเสียหายเพื่อป้องกันมิให้เกิดผลร้ายนั้น และจะต้องรายงานข้อเท็จจริงดังกล่าวต่อ ศาลด้วย¹³ ที่เป็นเช่นนี้ ก็เนื่องมาจาก ทนายความในสหรัฐอเมริกา นั้น ได้รับการยอมรับว่าเป็นเจ้าหน้าที่

*โดยปกติทนายความ จะต้องยอมรับการแต่งตั้งของศาลให้เป็นทนายความแก้ต่างคดีให้แก่จำเลย แต่อย่างไร ก็ตาม ทนายความอาจจะต้องร้องขอต่อศาลเพื่อจะไม่ยอมรับการเป็นทนายความให้แก่จำเลย ตาม ABA MODEL RULES ข้อ 6.2 เช่นว่า (a) การเป็นตัวแทนให้แก่จำเลย จะก่อให้เกิดการละเมิดมาตรฐานจริยธรรมทนายความ หรือกฎหมายอื่น (b) การเป็นตัวแทนให้แก่จำเลย จะก่อความเสียหายหรือเป็นภาระต่อสถานะการเงินของทนายความ เป็นอย่างยิ่ง หรือ (c) จำเลยกับทนายความมีความเห็นที่แตกต่างกันอย่างยิ่ง จนอาจจะทำลายความสัมพันธ์ระหว่าง ทนายความกับจำเลย จนทนายความไม่อาจจะทำหน้าที่แก้ต่างให้จำเลยได้

¹¹ ABA RULE 3.3 (a)

¹² ABA RULE 3.2

¹³ ABA RULE 3.3 (b)

ของศาล ที่มีส่วนสำคัญในการผดุงความถูกต้องในสังคม และสร้างความเป็นสุจริตจริยธรรมในกระบวนการยุติธรรมด้วย

ทนายความจึงมีหน้าที่อีกประการหนึ่ง คือ จะต้องไม่ขัดขวางการแสวงหาพยานหลักฐานหรือการเข้าถึงข้อมูลของคู่ความฝ่ายตรงข้าม โดยการเปลี่ยนแปลง ทำลาย หรือ ซ่อนเร้นพยานหลักฐานสำคัญในคดี แม้จะเป็นผลร้ายต่อตัวลูกความของตนเองก็ตาม และต้องไม่ช่วยเหลือให้บุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือ ลูกความของตนในกระทำความผิดดังกล่าวด้วย¹⁴

5.1.4 หน้าที่ในการควบคุมความประพฤติของนักกฎหมายด้วยกัน

หน้าที่อันถือว่าสำคัญที่สุดของทนายความที่มีประสิทธิภาพ คือ หากทนายความผู้ใด พบเห็นทนายความด้วยกันเอง กระทำความผิดกฎเกณฑ์ว่าด้วยจริยธรรมและมาตรฐานความประพฤติ รวมถึงมีการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายอื่น ๆ แล้ว เป็นหน้าที่ของทนายความผู้พบเห็นการกระทำผิดนั้น ที่จะต้องรายงานการกระทำความผิดดังกล่าวต่อองค์กรควบคุมวิชาชีพ ให้พิจารณาสืบสวนสอบสวนและลงโทษทนายความผู้กระทำความผิดนั้นต่อไปโดยไม่ละเว้น¹⁵

5.1.5 ขอบเขตการบังคับใช้ของกฎเกณฑ์ ABA

ลักษณะพิเศษของกฎเกณฑ์ว่าด้วยจริยธรรมและมาตรฐานความประพฤติของวิชาชีพนักกฎหมายประการหนึ่งที่แตกต่างกันจากประเทศไทย คือ กฎเกณฑ์ ABA นี้ ใช้บังคับไม่เฉพาะทนายความอิสระ หรือ ทนายความสำนักงานกฎหมายของเอกชนเท่านั้น แต่ยังมีผลบังคับไปถึงนักกฎหมายทุกคนที่เป็น ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ และนักกฎหมายของส่วนราชการต่าง ๆ ด้วย ด้วยเหตุนี้ พนักงานอัยการ จึงมีหน้าที่สำคัญประการหนึ่ง ที่จะต้องไม่สร้างพยานหลักฐาน หรือ สร้างแรงกดดันใด ๆ ต่อกระบวนการยุติธรรม ไม่น่าคดีที่ไม่มีสาระมาฟ้องโดยปราศจากเหตุผลความเป็นไปได้ในทางคดี (Probable cause) ไม่ขัดขวางการเข้าถึงพยานหลักฐานที่สำคัญอันอาจจะทำให้จำเลยหลุดพ้นจากการ

¹⁴ ABA RULE 3.4

¹⁵ ABA RULE 8.3

ลงโทษทางอาญาที่พนักงานอัยการได้ครอบครองอยู่ ตามกระบวนการเปิดเผยและแลกเปลี่ยนพยานหลักฐานในคดีอาญา ระหว่างพนักงานอัยการและทนายจำเลย ทั้งยังจะต้องพิจารณาและส่งเสริมให้จำเลย ได้เข้าถึงการปรึกษาหารือกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพด้วย เป็นต้น¹⁶ ด้วยเหตุนี้ หากทนายความพบว่า พนักงานอัยการ หรือ ศาลกระทำผิดกฎหมายแห่งจริยธรรมและมาตรฐานความประพฤติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของนักกฎหมายเหล่านั้นแล้ว ก็จะต้องรายงานให้องค์กรควบคุมวิชาชีพนักกฎหมาย ซึ่งในสหรัฐอเมริกา คือ องค์กรควบคุมวิชาชีพที่มีองค์กรศาลประจำมลรัฐ (Professional Authority) เพื่อดำเนินการพิจารณาสืบสวนสอบสวน และหากคดีมีมูล ก็จะต้องดำเนินการฟ้องร้องต่อศาล ให้พิจารณาคดีตามกระบวนการตามกฎหมายต่อไป

อนึ่ง ผู้เขียนได้คัดเลือกและนำกฎหมายเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพนักกฎหมาย หรือ ABA MODEL RULE บางส่วน มาไว้ในภาคผนวก ข ท้ายของวิทยานิพนธ์นี้ด้วยแล้ว ทั้งนี้ ได้แปลตัวบทในภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทยไว้แล้ว หากสนใจโปรดดูรายละเอียดในภาคผนวกดังกล่าว ซึ่งผู้เขียนเชื่อว่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง หากสภานายความ และองค์กรวิชาชีพอย่างเนติบัณฑิตยสภา จะได้นำไปใช้เพื่อพัฒนาและสร้างตัวแบบจริยธรรมและมาตรฐานความประพฤติขึ้นสำหรับทนายความ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา รวมถึงนักกฎหมายทั่วไปด้วย อย่างไรก็ตาม กฎเกณฑ์นี้อาจจะนำไปใช้บังคับสำหรับพนักงานสอบสวนในฝ่ายของตำรวจ หรือองค์กรผู้มีอำนาจสอบสวนอื่น ๆ ได้ เพราะอำนาจหน้าที่ และบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความแตกต่างกัน รวมทั้งองค์กรต่าง ๆ ดังกล่าว ก็ได้บัญญัติกฎหมายควบคุมความประพฤติและการดำเนินการทางวินัยอย่างเข้มแข็งแล้ว

5.2 มาตรฐานสำหรับการปฏิบัติงานในการให้บริการทางกฎหมายแก่จำเลยที่ยากจน (Standard For Indigent Defense System)

กระทรวงยุติธรรมสหรัฐ (U.S. Department of Justice หรือ DoJ) โดยสำนักงานช่วยเหลือเพื่อความยุติธรรม (Bureau of Justice Assistance) ได้รับความช่วยเหลือจากสถาบันเพื่อกิจการกฎหมายและความยุติธรรม (Institute for Law and Justice) ในการศึกษาเกี่ยวกับข้อเสนอเกี่ยวกับมาตรฐานสำหรับการให้บริการทางกฎหมายแก่จำเลยที่ยากจน (Compendium of Standards for Indigent Defense

¹⁶ ABA RULE 3.8

Systems)¹⁷ โดยในเนื้อหาของ Volume I เป็นข้อเสนอเกี่ยวกับมาตรฐานสำหรับการบริหารจัดการเกี่ยวกับการให้บริการทางกฎหมายแก่จำเลย (Standards for Administration of Defense Service) นั้น แบ่งเป็น 9 บท ประกอบด้วย

1. หลักการบริหารและมาตรฐานในการให้บริการทางกฎหมาย (Defense Services Administration and Standard) อันได้แก่ หลักการในการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความที่แก้ต่างคดีให้จำเลยผู้ยากจน
2. ขอบเขตในการให้บริการทางกฎหมายให้แก่จำเลย (Scope of Representation) อันได้แก่ ขอบเขตการให้ความช่วยเหลือ เป็นต้นว่า ประเภทคดี และเงื่อนไขความยากจนของจำเลย
3. เงื่อนไขของการเป็นผู้มีคุณสมบัติในการได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย (Financial Eligibility) ซึ่งจะกล่าวถึงการประเมินเกี่ยวกับความยากจนของจำเลย ไปจนถึงขั้นตอนการหมดสิทธิ์ที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย
4. สิทธิของจำเลยในการมีทนายความ (Right to Counsel) ซึ่งรวมถึงการสละสิทธิ (Waiver of Right to Counsel) และการปกป้องความลับระหว่างทนายความและจำเลย (Facilitating Attorney-Client Communication)
5. แผนงานในการให้บริการทางกฎหมาย (Defense Service Plan) โดยรัฐเป็นผู้ดำเนินการจัดหาทนายความในรูปแบบสำนักงานทนายความรัฐเพื่อแก้ต่างให้แก่จำเลย (Public Defender)
6. ระบบผสม (Mixed Systems) ซึ่งเป็นการอธิบายถึงระบบการจัดหาทนายความให้แก่จำเลยในรัฐต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไป
7. ระบบทนายความที่ศาลจัดตั้ง (Assigned Counsel Systems) ตั้งแต่การแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อกำหนดคุณสมบัติทนายความ (Attorney Panel Qualifications) การหมุนเวียนการปฏิบัติงานของทนายความ (Rotation of Assignment) การกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ทนายความ (Attorney Compensation) การชดเชยค่าใช้จ่ายที่ทนายความได้สำรองจ่ายไปก่อน (Attorney Expenses) เป็นต้น
8. การว่าจ้างทนายความเพื่อแก้ต่างคดีให้จำเลยในลักษณะการทำสัญญาแบบเอกชน (Contract Defense) ซึ่งกล่าวถึง อำนาจในการจัดทำสัญญา การจ่ายค่าตอบแทน ระยะเวลาปฏิบัติตามทำสัญญาแตกต่าง กระบวนการในการจัดทำสัญญาว่าจ้างทนายความ

¹⁷ U.S. Department of Justice, Bureau of Justice Assistance, "Compendium of Standards for Indigent Defense Systems: A Resource Guide for Practitioners and Policymakers," available from, < <http://www.ojp.usdoj.gov/indigentdefense/compendium/standardsv1/welcome.html> >, vol. 1, (last visited December 16, 2005)

9. ผนวก ซึ่งเป็นตัวแบบมาตรฐานในการฝึกหัดและพัฒนาทนายความ (NLADA Defender Training and Development Standards)

อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อจำกัดในเรื่องเนื้อหาและเวลา ผู้เขียนขอเสนอเฉพาะบางประเด็นที่ผู้เขียนเห็นว่าเกี่ยวข้องกับการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของทนายความจำเลยเท่านั้น ได้แก่ หลักการบริหารและมาตรฐานในการให้บริการทางกฎหมาย (Defense Services Administration and Standard) ขอบเขตในการให้บริการทางกฎหมายให้แก่จำเลย (Scope of Representation) แผนงานในการให้บริการทางกฎหมาย (Defense Service Plan) และตัวแบบมาตรฐานในการฝึกหัดและพัฒนาทนายความ (NLADA Defender Training and Development Standards) ดังจะกล่าวต่อไปนี้

5.2.1 หลักการบริหารและมาตรฐานในการให้บริการทางกฎหมาย (Defense Services Administration and Standard)

ตามหลักการและมาตรฐานดังกล่าวข้างต้น ได้เน้นย้ำถึงบทบาทและความสำคัญของทนายความ เช่น ตามกฎเกณฑ์ของคณะกรรมการกิจการทนายความจำเลยแห่งรัฐ Connecticut หรือ Connecticut Public Defender Services Commission ได้ระบุไว้ว่า

1. ทนายความทุกคนจะต้องเชื่อและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่บัญญัติโดยคณะกรรมการ และผู้อำนวยการสำนักงานทนายจำเลย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเป็นตัวแทนของจำเลยในคดีอาญา
2. ทนายความทุกคน จะต้องมีความกระตือรือร้นในการเป็นตัวแทน และการแก้ต่างคดีสำหรับลูกความของตนอย่างมีประสิทธิภาพ (Render effective assistance of counsel)
3. ทนายความทุกคน จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ว่าด้วยจรรยาบรรณและมาตรฐานความประพฤติ (Rule of Professional Conduct) และคำแนะนำอื่น ๆ ว่าด้วยจรรยาบรรณ กฎหมาย กฎ คำพิพากษาศาล หรือในสิ่งที่มีลักษณะอย่างเดียวกัน
4. ทนายความจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความขยันขันแข็ง และรวดเร็วในการแก้ต่างคดีให้จำเลย ส่วนในรัฐอื่น ๆ ของสหรัฐอเมริกา ก็ได้บัญญัติถึงบทบาทและความสำคัญของการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความในลักษณะเดียวกัน เป็นต้นว่าในรัฐวอชิงตัน ตามมาตรฐานของ Washington Defender Association, Standard for Public Defense Services ได้กำหนดถึง หน้าที่และความรับผิดชอบของทนายความผู้ทำหน้าที่แก้ต่างให้แก่จำเลยในคดีอาญาไว้ว่า ทนายความมีหน้าที่พื้นฐานที่สำคัญที่สุด คือ การส่งเสริมและปกป้องสิทธิประโยชน์อันสูงสุดของลูกความของตน (Counsel's primary and most

fundamental responsibility is to promote and protect the best interests of the client.) การเน้นย้ำดังกล่าวเพื่อเป็นการเตือนให้ทนายความต้องตระหนักอยู่เสมอถึงภารกิจอันสำคัญในการแก้ต่างคดีอาญาให้แก่จำเลยที่ยากจนเหล่านั้น

5.2.2 ขอบเขตการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย (Scope of Representation)

โดยหลักการแล้ว ไม่ใช่ว่ารัฐจะต้องจัดหาทนายความให้แก่จำเลยไปในทุกกรณี แต่ถ้าหากจำเลยนั้นมีฐานะยากจนถึงขนาดไม่อาจจัดหาทนายความได้เอง และคดีนั้น จำเลยอาจจะได้รับโทษจำคุกแล้ว รัฐจะต้องจัดหาทนายความให้แก่จำเลยโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในกรณีที่จัดหาทนายความให้แก่จำเลย จะมีกระบวนการในการพิจารณาขอบเขตการให้ความช่วยเหลือ ดังนี้

1. คำแนะนำในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเบื้องต้น

National Legal Aid & Defender Association หรือ NLADA ได้กำหนดขั้นตอนการให้ความช่วยเหลือผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาไว้บางประการ ตาม NLADA Guidelines for Legal Defense Systems in the United States กรณีที่มีการจัดตั้งสำนักงานเพื่อช่วยเหลือจำเลย (Public Defender) ขึ้นมาแล้ว เพื่อให้การช่วยเหลือทางกฎหมาย เป็นไปด้วยความรวดเร็วที่สุด อันเป็นหลักประกันในเรื่องประสิทธิภาพของการมีทนายความ (Effective counsel) ประการหนึ่ง โดยหลักการดังกล่าว ได้บัญญัติไว้เป็นแนวทางดังนี้

(1) การช่วยเหลือทางกฎหมายจะเกิดขึ้นเมื่อใด (Time of Entry)

การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพ จะต้องเพียงพอสำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในทันทีทันใด หากเข้ากรณีดังนี้

(1.1) บุคคลนั้นถูกจับ หรือ ถูกควบคุมอยู่

(1.2) บุคคลนั้น มีเหตุอันสมควรที่จะเชื่อได้ว่า ผลลัพธ์สุดท้ายของกระบวนการของเจ้าหน้าที่ จะเป็นเหตุให้เขาต้องสูญเสียอิสรภาพ หรือ ถูกแจ้งข้อหา หรือ ทำให้ถูกลงโทษ แล้วแต่กรณีใดจะเกิดขึ้นก่อน

(2) กระบวนการในการช่วยเหลือทางกฎหมาย (Procedures for Providing Early Representation: Program Responsibilities)

เพื่อเป็นหลักประกันว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ สำนักงานเพื่อช่วยเหลือจำเลย จะต้องเตรียมการไว้ ดังนี้

(2.1) ต้องมีความพร้อมที่จะตอบสนองคำร้องขอทุกกรณี ไม่ว่าจะบุคคลที่ร้องขอนั้น จะอยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายหรือไม่

(2.2) จะต้องมีมาตรการเพื่อรับประกันได้ว่า จะมีทนายความในการแก้ต่างคดีให้บุคคลนั้นได้ตลอดเวลา 24 ชั่วโมง

(2.3) ดำเนินมาตรการต่าง ๆ รวมทั้ง การตรวจสอบสถานที่ควบคุมตัวของเจ้าพนักงาน เพื่อเป็นหลักประกันว่า ทนายจำเลยมีความพร้อมในการแก้ต่างคดีให้ตลอดเวลา

(2.4) เตรียมพร้อมซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกในการสอบถามปากคำ สำหรับบุคคลที่อาจจะตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ หรือ บุคคลที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวก่อนกระบวนการพิจารณา

(2.5) ปิดประกาศเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย ซึ่งรวมทั้งเบอร์โทรศัพท์ และสถานที่ติดต่อเพื่อขอความช่วยเหลือทางกฎหมาย ไว้ในบริเวณสถานีตำรวจ ศาล หรือ สถานที่ควบคุม ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย ได้ทราบถึงสิทธิการมีทนาย และการให้บริการทางกฎหมาย ที่เขาอาจร้องขอรับบริการได้

(2.6) ลงโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ในสื่อสารมวลชน เกี่ยวกับการให้บริการทางกฎหมายดังกล่าว

2. ประเภทคดีที่จะให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย

โดยปกติ คดีที่รัฐจะเข้าช่วยเหลือ จะต้องมีความร้ายแรงถึงขนาด (Serious crimes) ที่จำเลยอาจจะได้รับโทษจำคุก แต่ก็ไม่ใช่ว่าทุกคดีรัฐจะต้องเข้าช่วยเหลือ เป็นต้นว่า ตามมาตรฐานของ National Advisory Commission on Criminal Justice Standards and Goals ได้ให้คำแนะนำไว้ตาม Guideline 1.1 ของมลรัฐ Georgia ว่า รัฐควรจัดหาทนายความให้แก่จำเลย ในกรณีที่ ข้อกล่าวหา นั้น เป็นความผิดร้ายแรง หรือ ความผิดไม่ร้ายแรง แต่อาจจะได้รับโทษจำคุก เว้นแต่ คดีจราจร หรือ คดีที่ละเมิดคำสั่งหรือกฎของเทศบาล เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ แม้จำเลยจะยากจน แต่เป็นคดีเล็กน้อย รัฐก็จะพิจารณาไม่ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายได้ โดยหลักการทั่วไป ในการให้บริการทางกฎหมาย สำนักงานทนายจำเลย จึงควรจัดแบ่งประเภทของคดีที่พร้อมจะให้ความช่วยเหลือไว้อย่างชัดเจน¹⁸ เช่น

¹⁸ Indiana Public Defender Commission, Standards for Indigent Defense Services in Non-Capital Cases.

แบ่งประเภทคือออกตามความร้ายแรงของโทษที่จะได้รับ เป็นต้นว่า คดีที่มีโทษประหารชีวิต คดีที่มีอัตราโทษจำคุกตามจำนวนที่เหมาะสมกับท้องถิ่น และคดีที่มีโทษเล็กน้อย

3. การช่วยเหลือทางกฎหมายจะต้องรวดเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

ถ้าหากว่า รัฐพิจารณาแล้วว่า ผู้ต้องหา หรือจำเลย มีคุณสมบัติที่เหมาะสมที่จะได้รับการแต่งตั้งทนายความแก้ต่างคดีให้แล้ว ก็จะต้องรีบดำเนินการแต่งตั้งทนายความให้แก่บุคคลนั้นโดยเร็วที่สุด ไม่ช้ากว่า 72 ชั่วโมง¹⁹ ภายหลังจากที่ได้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ถูกจับ หรือ บุคคลนั้น รวมถึงข้อกล่าวหา และข้อเท็จจริงประการอื่น ๆ แล้ว ทั้งนี้ เพื่อให้การแต่งตั้งทนายความเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะหากแต่งตั้งทนายความเข้าช่วยเหลือและให้คำแนะนำทางกฎหมายได้เร็วที่สุดเท่าใด ย่อมจะทำให้การปกป้องและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของลูกความเป็นไปอย่างมีคุณภาพสูงขึ้นเท่านั้น

4. จะต้องไม่มีการขัดกันของผลประโยชน์ (Conflict of Interests)

คณะกรรมการสำนักงานทนายจำเลยของรัฐ Connecticut หรือ Connecticut Public Defender Service Commission ได้บัญญัติถึงมาตรฐานเพื่อป้องกันมิให้มีการขัดกันของผลประโยชน์ระหว่างตัวจำเลย กับทนายความจำเลย ซึ่งเป็นเรื่องปกติที่อาจจะเกิดขึ้นได้ แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้ว จะบั่นทอนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของทนายความ เช่น ทนายความทราบดีว่ามีกรณีขัดกันของผลประโยชน์อยู่จริง หรือ มีเหตุอันสมควรจะเชื่อได้ว่าจะมีการขัดกันของประโยชน์ระหว่างลูกความ (Any potential or actual conflict of interest) หากทนายความคนหนึ่ง จะแก้ต่างให้แก่จำเลยในคดีเดียวกันหลายคน เพราะ หากทนายความนำพยานหลักฐานมาเสนอแก่ศาล อันเป็นประโยชน์แก่จำเลยคนใดคนหนึ่ง พยานหลักฐานเดียวกันนั้น อาจจะเป็นผลร้ายต่อจำเลยคนอื่น หรือ การเป็นตัวแทนในการแก้ต่างคดีให้แก่จำเลยหลายคนในเวลาเดียวกันนั้น จะเป็นข้อจำกัดให้ทนายความผู้นั้น ไม่อาจจะ

¹⁹ ทั้งนี้ เป็นไปตาม มาตรฐานลำดับที่ 2.5 เรื่อง Early Representation ของ NLADA Standards for the Administration of Assigned Counsel Systems

ซักถาม หรือ ถามคำถามบุคคล หรือ แม้แต่จำเลยในชั้นศาลถึงข้อเท็จจริงใด ๆ เพราะอาจจะเป็นผลร้ายต่อจำเลยอีกคนหนึ่งเป็นต้น²⁰

ด้วยเหตุนี้ หากกรณีศาล ได้แต่งตั้งทนายความให้แก่จำเลยแล้ว ศาลมีหน้าที่ทำการตรวจสอบถึงการมีอยู่ของการขัดกันของประโยชน์นั้นว่ามีอยู่จริงหรือไม่ มิฉะนั้น จำเลยย่อมอาจร้องขอให้พิจารณาคดีใหม่ได้ในภายหลัง²¹ แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ทนายความจำเลยที่ได้รับการแต่งตั้งจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ตรวจสอบถึงการขัดกันของผลประโยชน์นั้น เพื่อให้พิจารณาเพิกถอนการแต่งตั้งทนายความ แล้วจัดหาทนายความให้แก่จำเลยนั้นใหม่²² ก่อนเริ่มการพิจารณาในเนื้อหาแห่งคดี

²⁰ Public Defender Service Commission ได้บัญญัติคำแนะนำที่ 4.1 กรณีที่อาจจะมีกรขัดกันของผลประโยชน์ไว้ ดังนี้

- (1) ทนายความ จะต้องยึดถือและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ว่าด้วยจริยธรรมและมาตรฐานความประพฤติของทนายความว่าด้วยเรื่องการขัดกันของผลประโยชน์ (Conflict of Interest)
- (2) ทนายความจะต้องตรวจสอบถึงการมีอยู่ของการขัดกันของผลประโยชน์ หรือ ความเป็นไปได้ที่ยังของผลประโยชน์ขัดกันใด ๆ (any potential and actual conflict of interest) ซึ่งจะเป็นเครื่องบั่นทอนความสามารถของทนายความในการแก้ต่างคดีให้แก่จำเลย เช่น ถ้าการปฏิบัติหน้าที่แก้ต่างให้จำเลยคนใดคนหนึ่ง อาจจะเป็นผลร้ายต่อจำเลยร่วมที่ทนายความผู้นั้นแก้ต่างให้อยู่ในคดีเดียวกัน หรือ
- (3) ทนายความไม่ควรแก้ต่างคดีให้แก่จำเลยร่วม หรือจำเลยหลายคนในคดีเดียวกัน หากจะมีผลทำให้ผลประโยชน์ระหว่างจำเลยร่วมหลายคนนั้นจะเป็นปรปักษ์ต่อกันได้
- (4) ทนายความไม่ควรแก้ต่างให้แก่จำเลยหลายคนในคดีเดียวกัน หากว่า จะทำให้การต่อสู้คดีให้แก่จำเลยคนหนึ่ง จะจำกัดมิให้ต่อสู้คดีให้กับจำเลยคนอื่น ๆ หรือบุคคลที่สามได้อย่างเต็มที่ เช่นว่า การนำเสนอพยานหลักฐาน จะเป็นผลดีต่อจำเลยคนหนึ่ง แต่จะผลร้ายต่อจำเลยอีกคนหนึ่ง เว้นแต่ จำเลยเหล่านั้นได้ปรึกษาหารือและยินยอมให้ทนายความแก้ต่างให้ และมีเหตุอันสมควรจะเชื่อได้ว่า การแก้ต่างจะไม่เป็นผลร้ายแก่ลูกความคนใด
- (5) ทนายความจะต้องไม่ใช่ข้อมูลที่ได้มาเนื่องมาจากการปฏิบัติงานให้กับลูกความคนก่อน อันจะทำให้ผลประโยชน์ของลูกความคนเดิมนั้นเสียหาย เว้นแต่ ข้อมูลนั้นเป็นรู้กันอยู่ทั่วไป หรือ ไม่ถูกต้องห้ามให้เปิดเผยภายใต้กฎเกณฑ์ว่าด้วยจริยธรรมและมาตรฐานความประพฤติวิชาชีพนักกฎหมาย
- (6) ทนายความไม่ควรจะถอนตัว เพียงเพราะมีเหตุว่ามีแนวโน้มจะเกิดความขัดกันของผลประโยชน์เกิดขึ้น หรือ ความคิดในการแก้ต่างทางคดีระหว่างทนายความและลูกความแตกต่างกัน ทั้งนี้ เป็นไปตามกฎเกณฑ์ว่าด้วยจริยธรรมและมาตรฐานความประพฤติวิชาชีพนักกฎหมาย

²¹ ทั้งนี้ เป็นไปตามประมวลกฎหมายพิจารณาความอาญา มาตรา 44 (c) หรือ Fed. Rule Crim. Proc. 44(c)

²² หลักการนี้ ปรากฏตามคำแนะนำของ Model Contract for Counsel Service ของ North Dakota Legal Counsel for Indigents Commission, Indigent Defense Guidelines and Procedures

5.2.3 แผนงานในการให้บริการทางกฎหมาย (Defense Service Plan)

การให้บริการทางกฎหมายนี้ จะต้องมีหลักประกันความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของ ทนายความ (Independence) การสรรหาและอำนาจหน้าที่ของคณะผู้บริหารสำนักงานทนายความจำเลย (Governing board) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ทนายความ (Facilities) การสนับสนุนการ ปฏิบัติงานของทนายความ (Support services) การฝึกอบรมทนายความ (Training) การกำกับดูแลการ ปฏิบัติงานโดยผู้บังคับบัญชาของทนายความ (Attorney supervision) การสรรหาและการว่าจ้าง ทนายความมาปฏิบัติงานในสำนักงาน (Recruitment and hiring) การจัดการกรณีคดีล้นมือ (Case overload and case management system) ซึ่งเป็นระบบการบริหารงานเกี่ยวกับคดีในสำนักงาน ทนายความจำเลย (Office of public defender) นั้น ๆ

1. รัฐจะต้องเขียนแผนการปฏิบัติงานการให้บริการทางกฎหมาย

ตามหลักการของ ABA Standards for Criminal Justice ที่เกี่ยวข้องกับบริการ ให้บริการทางกฎหมายแก่ผู้ยากจน (Providing Defense Service) นั้น ได้กำหนดว่า รัฐต่าง ๆ จะต้องเขียนแผนงาน เป็นที่เสร็จ (Written plan) ในการบริการทางกฎหมายโดยจัดตั้งองค์กรที่ทำงานในลักษณะเต็มเวลา (Full time service) สำหรับท้องที่มีคดีมากและประชาชนหนาแน่น โดยองค์กรดังกล่าว จะประกอบด้วย ทนายความภาคเอกชนด้วย ซึ่งอาจจะเป็นการจัดตั้งโดยศาล (Assigned counsel system) หรือ สัญญาจ้าง (Contracts for services) หรือระบบผสม โดยควรดำเนินการในลักษณะที่เป็นภาพรวมของรัฐ (Statewide system of defense) หรืออาจดำเนินการโดยคณะกรรมการประจำท้องถิ่น (Local governing committee) ก็ได้ แต่ไม่ว่าจะดำเนินการในรูปแบบใด ระบบการให้บริการทางกฎหมายแก่ จำเลยผู้ยากจนนี้ ควรจะประกอบด้วยหลักการดังนี้²³

(1.1) ความเป็นอิสระของทนายความ (The independence of counsel)

(1.2) ความรวดเร็วในการแต่งตั้งทนาย (Early entry by counsel into a case) ซึ่งเป็นหลักการที่ผู้เขียนได้นำเสนอไปแล้วในหัวข้อ 5.2.2

(1.3) วิธีพิจารณาคูณสมบัติของผู้ร้องขอให้แต่งตั้งทนายความ ซึ่งจะต้อง

²³ Georgia Indigent Defense Council, Guidelines for the Operation of Local Indigent Defense Programs: Guideline 4.3 Proposals for an Indigent Defense Program by the Local Governing Committee.

ดำเนินการแต่งตั้งทนายความให้เสร็จสิ้นใน 72 ชั่วโมง (A procedure to determine indigence of persons in custody and appointing them counsel within 72 hours of incarceration)

(1.4) อัตราค่าใช้จ่ายและกำหนดการจ่ายค่าตอบแทนแก่ทนายจำเลย (A rate of compensation and schedule of allowable expense to be paid for indigent defense services)

2. กำหนดหลักประกันความเป็นอิสระของทนายความจำเลย

หลักประกันวิธีการหนึ่งที่จะกระทำได้ คือ โดยการแจกจ่ายคดีให้แก่ทนายจำเลย จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ไม่ใช่ดำเนินการโดยอำเภอใจของผู้พิพากษาหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดในเรื่องการขัดกันของผลประโยชน์ (Conflict of Interest) การจัดการแจกจ่ายคดีโดยระบบคุณธรรม (Merit appointment) จึงเป็นหลักประกันอิสระในการปฏิบัติงานของทนายความจำเลย

นอกจากนี้ ระบบองค์กรทนายความจำเลย (Defender system) ควรจะต้องเป็นองค์กรอิสระ ที่มีอิสระในการจัดเตรียมงบประมาณด้วยตนเอง และมีอิสระในการเสนอแผนงบประมาณดังกล่าวต่อองค์กรที่มีอำนาจในการพิจารณาที่เหมาะสม ซึ่งงบประมาณดังกล่าวจะตั้งอยู่ในส่วนงบประมาณขององค์กรศาล หรือ ฝ่ายบริหาร โดยงบประมาณดังกล่าวควรจะได้รับการจัดสรรในลักษณะ Lump sum ที่องค์กรดังกล่าวมีอำนาจบริหารโดยอิสระ ทั้งนี้ งบประมาณที่ใช้จ่ายให้แก่ทนายความนั้น ควรจะเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended budget) ซึ่งจะขึ้นอยู่กับจำนวนคดี (Caseload) และลักษณะเนื้อหาความยากง่ายทางคดีที่ให้บริการทางกฎหมายนั้น²⁴ ด้วยเหตุนี้ องค์กรนี้ จึงควรปลอดจากอิทธิพลทางการเมือง²⁵ ที่จะมาแทรกแซงการปฏิบัติงานของทนายความ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ยังไม่ได้จัดตั้งสำนักงานทนายความจำเลย (Defender Office) ขึ้น แต่ดำเนินการในรูปของคณะกรรมการ (Commission) นั้น ย่อมจะต้องมีตัวแทนจากภาครัฐและฝ่ายการเมืองหรือฝ่ายบริหารเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นธรรมดา การจัดองค์ประกอบของคณะกรรมการเพื่อประกันความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติงาน จึงเป็นเรื่องที่สำคัญมากเช่นเดียวกัน

²⁴ NLADA Guidelines for Legal Defense Systems in the United States, 2.18 Administration of Defense System Funds

²⁵ Georgia Indigent Defense Council, Guidelines for the Operation of Local Indigent Defense Programs Guideline 2.8 Independence of Counsel.

3. การจัดตั้งอำนวยความสะดวกแก่ทนายความ (Facilities)

สำนักงานทนายความจำเลย (Public Defender Office) จะต้องจัดงบประมาณเพื่อพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานของทนายความ (Professional quality office) เป็นต้นว่า ห้องสมุดและอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน ในลักษณะมาตรฐานเดียวกันกับสำนักงานที่ปรึกษากฎหมายของภาคเอกชน (Private law firm) และจะต้องมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าองค์กรอื่นในกระบวนการยุติธรรม เช่น ศาล และสำนักงานอัยการ รวมถึงพนักงานสอบสวน²⁶ และจะต้องมีระบบสารสนเทศ (Information system) ในการสนับสนุนการทำงานของทนายความจำเลยด้วย เป็นต้น

4. ระบบการสนับสนุนการทำงานของทนายความ (Support Services)

นอกจากอุปกรณ์และสถานที่ในการทำงานของทนายความแล้ว จะต้องมียุทธวิธีที่สามารถสนับสนุนการทำงานของทนายความจำเลยได้เป็นอย่างดี เช่นว่า จะต้องมียุทธวิธีประกอบในส่วนของผู้ช่วยที่ช่วยเหลือการทำงานของทนายความ เป็นต้นว่า มีเจ้าหน้าที่รวบรวมข้อเท็จจริง (Investigation) ผู้เชี่ยวชาญ (Experts) เช่น ผู้เชี่ยวชาญในด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานและอื่นๆ (Forensic and Other Experts) เลขานุการ (Secretaries) เจ้าหน้าที่ฝ่ายสังคมสงเคราะห์ (Social Work staff) และ เจ้าหน้าที่สนับสนุนด้านอื่น ๆ ในทุก ๆ ขั้นตอนในการทำงานของทนายความด้วย²⁷ โดยสำนักงานจะต้องมีบุคลากรในด้านต่าง ๆ อย่างเพียงพอกับปริมาณความต้องการของประชาชนผู้ต้องการความช่วยเหลือ

²⁶ การจัดตั้งอำนวยความสะดวกแก่ทนายความ ตาม NLADA Guideline for Legal Defense Systems in the United States, Guidelines 3.4 Nonpersonnel Needs in Defender Office นั้น มีรายละเอียดมากมาย เช่น ห้องสมุดและสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าว จะต้องจัดแยกต่างหากจากห้องทำงานของทนายที่ทำหน้าที่สืบสวน จัดเก็บห้องรักษาข้อมูลที่เป็นความลับในการปฏิบัติงาน (Confidential records) ห้องเก็บพยานวัตถุและพยานเอกสาร และรายการอื่น ๆ รวมไปถึงที่จอดรถของทนายความและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานด้วย

²⁷ มาตรฐานของระบบอำนวยความสะดวกข้างต้น เป็นไปตาม ABA Standards for Criminal Justice: Providing Defense Service, Standard 5-1.4 Supporting services และ NLADA Guidelines for legal Defense Systems in the United States Guideline 3.1 Assigned Counsel Fees and Supporting Services และ Guideline III-8 Support Staff and Forensic Experts ซึ่งสอดคล้องกับ The Model Public Defender Act และระบบการระบบทนายจำเลยของรัฐอื่น ๆ เช่นรัฐ Kansas และ รัฐ Washington เป็นต้น

5. การประเมินคุณภาพของระบบการสนับสนุนการทำงานของทนายความ

มาตรฐานของสำนักงานทนายจำเลย เมือง New York City ได้กำหนดว่า สำนักงานทนายจำเลยที่แตกต่างคดีให้ผู้ยากจนนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์และบุคลากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ²⁸ โดยพิจารณาว่า ทนายความมีบุคลากรเป็นผู้ช่วยในการปฏิบัติ ในด้านจัดเก็บข้อมูลเต็มเวลาหรือไม่ มีระบบการจัดจ้างบุคคลที่สามารถพูดภาษาต่างประเทศในกรณีจำเป็นหรือไม่ มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่ดีหรือไม่ มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์สนับสนุนอื่น ๆ หรือไม่ นอกจากนี้ ยังจะต้องพิจารณาว่า มีห้องสมุดที่ทันสมัยในการค้นคว้าวิจัยทางกฎหมายที่จำเป็นในการต่อสู้คดีเพียงพอหรือไม่

ในกรณีที่เป็นต้องจัดจ้างผู้รวบรวมข้อมูล (Investigator) และผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์หลักฐาน หรือ ตรวจสอบสภาพจิตใจของจำเลย จะต้องมียงบประมาณเพียงพอในการสนับสนุนการแสวงหาและตรวจสอบพยานหลักฐานดังกล่าว หรือ ศาลอาจจะสั่งการให้ผู้เชี่ยวชาญของศาลเข้าทำการตรวจสอบพยานหลักฐาน หรือ ให้การเกี่ยวกับลักษณะทางจิตใจของจำเลย โดยฝ่ายจำเลยไม่เสียค่าใช้จ่าย และหากว่าจำเลยไม่พอใจในตัวผู้เชี่ยวชาญ อาจร้องขอให้ศาลแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานอื่นได้ โดยศาลไม่อาจบังคับให้จำเลยยอมรับการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญจากบัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญของศาลได้ เป็นต้น²⁹

6. แผนการฝึกอบรมทนายความจำเลย (Training)

ตามที่ได้กล่าวไปแล้วว่า สำนักงานทนายจำเลยจะต้องเขียนแผนงานต่าง ๆ ตั้งแต่การประกันอิสระการปฏิบัติงานของทนายความ รวมถึงฝึกอบรมทนายความให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการใช้และตีความกฎหมายด้วย โดยการฝึกอบรมจะต้องมีมาตรฐานในการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ความเชี่ยวชาญ ในลักษณะที่เป็นแผนงาน โครงการ และมีความต่อเนื่องสำหรับทนายความ รวมถึงเจ้าหน้าที่ทุกคนที่ปฏิบัติงานในสำนักงานทนายความจำเลยนั้น³⁰ และควรมีการจัดการฝึกอบรมให้

²⁸ New York City Indigent Defense Organization Oversight Committee, General Requirements for All Organized Providers of Defense Services to Indigent Defendants, VII. Support Services A. and B.

²⁹ Washington Defender Association, Standards for Public Defense Services, Standard Four. Responsibility for Expert Witness Fees.

³⁰ ABA Standards for Criminal Justice: Providing Defense Services, Standard 5-1.5 Training and professional development

ทนายความมีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอาญา (Criminal law specialist) ด้วย³¹

นอกจากนี้ การฝึกอบรม ยังควรครอบคลุมไปถึงเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ในลักษณะมาตรฐานเดียวกันกับการฝึกอบรมของสำนักงานอัยการ³² ทั้งยังจะต้องคำนึงประสบการณ์ของทนายความและเจ้าหน้าที่ผู้ันก่อนได้รับคัดเลือกเข้ามาปฏิบัติงานในสำนักงานทนายความจำเลย โดยจะต้องจัดการฝึกอบรมเป็นพิเศษแก่บุคคลที่ไม่มีประสบการณ์หรือมีประสบการณ์ไม่มาก เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะโดยการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการ (Formal training program) การสาธิต การบรรยาย หรือ โดยการเข้าร่วมฝึกหัดปฏิบัติงานกับทนายความผู้มีประสบการณ์ เป็นต้น ทั้งนี้ การจัดหลักสูตรฝึกอบรม ควรจะได้มีการประสานงานเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างฝ่ายพนักงานอัยการ สมาคมนิติบัณฑิตแห่งท้องถิ่น หรือ องค์กรของรัฐอื่น ๆ ด้วย

เมื่อมีการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการแล้ว ควรจะมีการฝึกอบรมในลักษณะของการสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงาน อันจะเป็นการส่งเสริมให้ทนายความและเจ้าหน้าที่นั้น มีความรู้ ความเข้าใจ และได้รับการปรับทัศนคติอย่างถูกต้องต่อไป ซึ่งจะได้มีการจัดการฝึกอบรมและสัมมนาเชิงบูรณาการอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอด้วย ทั้งนี้ ควรจะได้มีการจัดทำเทปบันทึกภาพการฝึกอบรม เพื่อให้ทนายความและเจ้าหน้าที่สามารถนำไปทบทวนทำความเข้าใจเพิ่มเติมได้ภายหลัง นอกจากนี้ สำนักงาน ยังจะต้องจัดทำแผ่นพับเพื่อช่วยให้ทบทวนความรู้และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ในการให้ความช่วยเหลือในการค้นคว้าวิจัยทางกฎหมาย อันรวมถึง การจัดจ้างนิสิต นักศึกษาที่กำลังศึกษาทางกฎหมาย มาเป็นผู้ช่วยเหลือในการปฏิบัติงานกฎหมาย³³ เป็นต้น

7. การควบคุมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของทนายความจำเลย (Supervision)

(1) การมีระบบการตรวจสอบและควบคุมดูแล

การปฏิบัติงานของทนายความ และเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน จะต้องมิผู้ซึ่งทำหน้าที่ควบคุม สนับสนุน และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่นั้น เพื่อเป็นหลักประกันในการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความต่อลูกค้าและศาล โดยถูกต้อง เพื่อควบคุมคุณภาพการปฏิบัติงานให้ได้

³¹ NLADA Guidelines for Legal Defense System in the United States, Guideline 5.6 Accreditation and Specialization

³² Ibid, Guideline 5.7 Training Staff Attorneys in a Defender System

³³ Ibid, Guideline 5.8 Training Assigned Counsel

มาตรฐาน เพื่อคอยช่วยเหลือแก้ไขปัญหา จัดระบบการฝึกอบรมในลักษณะ on-the-job training และ ประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง³⁴ โดยผู้ควบคุมดังกล่าว จะต้อง ปฏิบัติหน้าที่ขั้นต่ำ คือ จะต้องใช้เวลาเพียงพอที่จะทำการทบทวนหรือให้คำปรึกษาเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ การต่อสู้คดีของทนาย ช่วยเหลือในการเตรียมพยานหลักฐานต่าง ๆ ทบทวนและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเขียนแก้ต่างคดีหรือเอกสารต่าง ๆ ก่อนนำส่งให้ศาล ปฏิบัติการศาลจำลอง (Moot court and oral advocacy sessions) ในคดีที่จะต้องต่อสู้ นอกจากนี้ ยังจะต้องไปศาลร่วมกับทนายความในกรณีที่เป็น จำเป็น และ จะต้องทำการประเมินผลการปฏิบัติของทนายความในแต่ละครั้งด้วย³⁵ และผู้ควบคุมหรือ ผู้อำนวยการสำนักงานทนายจำเลยนั้น จะต้องเป็นเนติบัณฑิตด้วย

(2) การตรวจสอบความสามารถและประสิทธิภาพของทนายความ

ในสหรัฐอเมริกา มีตัวแบบในการตรวจสอบว่าการปฏิบัติหน้าที่ของ ทนายความมีประสิทธิภาพหรือไม่หลายประการ เป็นต้นว่า มาตรฐานการตรวจสอบแบบ Reasonableness ในคดี Strickland การใช้ Checklist ตามที่ผู้เขียนได้นำเสนอไปแล้วในบทที่ 4 นอกจาก ตัวแบบดังกล่าว ยังมีคำแนะนำของสำนักงานทนายความจำเลย โดยรัฐต่าง ๆ ไว้ด้วย เป็นต้นว่า Georgia Indigent Defense Council ได้กำหนด Guidelines for the Operation of Local Indigent Defense Programs ในข้อ 3.1 Competent and Effective Counsel ไว้ดังนี้

“ทนายจำเลย จะต้องมีความสามารถ (Competence) และมีประสิทธิภาพ (Effective) ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน”

คณะกรรมการ หรือผู้อำนวยการสำนักงานทนายจำเลย จะต้องหมั่นควบคุม ตรวจสอบว่าการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความมีประสิทธิภาพหรือไม่ ดังนี้

- (1) ความรวดเร็วในการเข้าไปช่วยเหลือในคดีที่จำเลยยากจนหรือไม่
- (2) ความกระตือรือร้นและอิสระในการแก้ต่างคดีสำหรับลูกความ
- (3) การเข้าร่วมในกิจกรรมฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ทนายความและ การศึกษาต่อเนื่อง
- (4) การใช้ทรัพยากรและเวลาในการแก้ต่างคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

³⁴ New York City Indigent Defense Organization Oversight Committee, General Requirements for All Organized Providers of Defense Services to Indigent Defendant, Requirement II. Qualification of Lawyers, Requirement IV. Supervision.

³⁵ Ibid, Requirement IV. Supervision, B (2) Specific Guidelines.

และสมเหตุสมผลหรือไม่

ทั้งนี้ ผู้ที่ทำหน้าที่ควบคุมคุณภาพการปฏิบัติงานของทนายความนั้น จะต้องมีการจัดระบบในดำเนินการตรวจสอบว่าการปฏิบัติงานของทนายความในชั้นพิจารณาของศาลชั้นต้น อันปรากฏตามรายการดังนี้

- (1) มีประเด็นทางกฎหมายที่ควรได้รับการเสนอหรือโต้แย้งครบถ้วนหรือไม่
- (2) มีการดำเนินการในกระบวนการต่อรองคำรับสารภาพ (Plea bargaining)

หรือไม่

- (3) มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่สำคัญในคดีครบถ้วนหรือไม่
- (4) มีการส่งเอกสาร และคำร้องที่จำเป็นต่อศาลหรือคู่ความถูกต้อง

เหมาะสม และครบถ้วนและทันเวลากำหนดหรือไม่

- (5) มีการเตรียมพยานหลักฐานและการสนทนากับลูกความเพียงพอหรือไม่
- (6) ข้อโต้แย้งและเหตุผลทางกฎหมายนั้นมีน้ำหนักและคุณภาพเพียงพอ
- (7) ยุทธวิธีการต่อสู้คดีนั้นสมเหตุสมผลหรือไม่ เพียงใด
- (8) มีการเตรียมตัวในการนำเสนอพยานหลักฐาน การซักค้านพยานฝ่ายตรง

ข้าม และคำแถลงการณ์ในคดีนั้น ดีเพียงพอ

- (9) การปฏิบัติงานในขณะที่ทำการต่อสู้คดีนั้น มีคุณภาพเพียงพอ
- (10) มีการดำเนินการภายหลังศาลมีคำพิพากษาได้ดีเพียงพอ

ส่วนในชั้นอุทธรณ์ และฎีกานั้น จะต้องพิจารณาว่า ทนายความจำเลยได้ดำเนินการมีคุณภาพเพียงพอ โดยพิจารณาจากรายการดังต่อไปนี้

- (1) การเก็บรวบรวมและทบทวนรายงานกระบวนการพิจารณาและบันทึกในชั้นพิจารณาของศาลชั้นต้น
- (2) การสื่อสารทำความเข้าใจกับทนายความผู้ทำหน้าที่พิจารณาในศาลชั้นต้นและลูกความ
- (3) การนำเสนอประเด็นที่อาจจะโต้แย้งได้ในชั้นอุทธรณ์ ทั้งที่ได้กล่าวอ้างไว้ในศาลชั้นต้น และที่ไม่ปรากฏในบันทึกรายงานกระบวนการพิจารณา
- (4) การค้นคว้า วิจัย เกี่ยวกับประเด็นทางกฎหมายที่สำคัญในการโต้แย้งชั้นอุทธรณ์ และฎีกา
- (5) การยื่นอุทธรณ์และคำร้องต่าง ๆ ที่เหมาะสม ถูกต้อง และทันเวลา
- (6) การเขียนและการแก้ไขคำร้องใด ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินการ

- (7) การเตรียมตัวและการนำเสนอพยานหลักฐานหรือการแถลงการณ์
ด้วยวาจา
- (8) การเตรียมการเพื่อการยื่นอุทธรณ์ที่สามารถดำเนินการได้ หากมีคำ
อุทธรณ์ไม่ประสบความสำเร็จ

ในรัฐ Connecticut ได้บัญญัติถึงประสิทธิภาพของทนายความไว้ใน Guideline 2.1(a) ว่า ทนายความในคดีอาญา ควรจะต้องมีความรอบรู้ในกฎหมายในสารัตถะและกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเพียงพอ ส่วนในรัฐ Georgia ได้กำหนดไว้ใน Guideline ข้อ 3.1 ว่า ในการคัดเลือกทนายความจำเลยนั้น จะต้องพิจารณาว่าเป็นบุคคลที่มีความสามารถ ซึ่งหมายถึง บุคคลนั้น จะต้องมีความรู้ทางกฎหมายที่เพียงพอ มีความสามารถในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการแก้ต่างคดีในศาลและสามารถบริหารจัดการงานในหน้าที่ได้อย่างมีคุณธรรม ตามหลักจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพนักกฎหมาย และยังคงต้องเป็นสมาชิกเนติบัณฑิตของรัฐด้วย ซึ่งก็ไม่ได้ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติของทนายจำเลยมากนัก

ในรัฐ Indiana นั้น Indiana Public Defender Commission ได้กำหนดรายละเอียดในการแต่งตั้งทนายความจำเลยไว้ โดยคำนึงถึงประสพการณ์ของผู้ที่จะเป็นทนายความให้แก่จำเลย ไว้ตาม Standards for Indigent Defense Services in Non-Capital Cases (E) โดยกำหนดว่า ในคดีความผิดร้ายแรงชั้นที่ 1 หรือ 2 (Class A or B Felony) นั้น จะต้องแต่งตั้งจากทนายความที่มีประสพการณ์ในฐานะผู้ว่าความคดีอาญาในศาลมาอย่างน้อย 2 ปี และจะต้องมีประสพการณ์ ในฐานะหัวหน้าทนายความ หรือ ผู้ช่วยหัวหน้าทนายความ (a lead or co-counsel) ผู้ซึ่งว่าต่างคดีร้ายแรงที่มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยคณะลูกขุนจนเสร็จสิ้นคดีอย่าง 2 คดี

ส่วนความผิดร้ายแรงชั้นที่ 3 (Class C Felony) ทนายความที่จะได้รับการแต่งตั้งนั้น จะต้องมิใช่ประสพการณ์ในการแก้ต่างคดีอาญาในศาลมาแล้วไม่น้อย 1 ปี และจะต้องดำเนินการในฐานะหัวหน้าทนายความ หรือ ผู้ช่วยหัวหน้าทนายความผู้ซึ่งว่าต่างคดีร้ายแรงที่มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยคณะลูกขุนจนเสร็จสิ้นคดีอย่างน้อย 3 คดี เป็นต้น

8. การจัดให้มีการประกันความเสียหาย (Insurance)

ในสหรัฐอเมริกา นั้น มีคดีที่ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย โดยจำเลย กล่าวหาว่าทนายปฏิบัติหน้าที่ไม่มีคุณภาพ หรือปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบ (Malpractice) เป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้ เพื่อ

สร้างหลักประกันความมั่นใจการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความจำเลย สำนักงานทนายความจำเลย ก็อาจจะมีหลักประกันโดยจัดทำประกันความเสียหายกับบริษัทประกัน กรณีที่ทนายความถูกฟ้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่งไว้ด้วย³⁶

9. ระบบการบริหารงานทางคดี (Management System)

ในการจัดระบบไม่ว่าจะจัดจ้าง (Contract) หรือ ระบบการแต่งตั้งทนายความให้ความความในคดีต่าง ๆ (Assigned counsel) นั้น จะต้องมีการจัดระบบสารสนเทศในการควบคุมผลคดี และการปฏิบัติงานของทนายความด้วย ระบบที่นำมาใช้ในการควบคุม คือ ทนายความที่ปฏิบัติงานในคดีต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย จะต้องรายงาน (Reporting) ผลการดำเนินการเพื่อให้มีการบันทึกเข้าระบบข้อมูลสารสนเทศดังกล่าว ให้ผู้อำนวยการและผู้ควบคุม ทำการตรวจสอบสม่ำเสมอ ทั้งนี้ เพื่อควบคุมคุณภาพการปฏิบัติงานของทนายความนั่นเอง

5.2.4 ตัวแบบมาตรฐานในการฝึกหัดและพัฒนาทนายความ (NLADA Defender Training and Development Standards)

นอกจากสิ่งที่กล่าวไว้แล้วในหัวข้อ 5.2.3 (6) NLADA ได้บัญญัติถึงแนวทางในการฝึกอบรมทนายความไว้ดังนี้

(1) งบประมาณและโครงสร้างในการฝึกอบรม (Defender Training Structure & Funding) ตามแนวทางของ NLADA นั้น ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการฝึกอบรม โดยสำนักงานทนายความจะต้องจัดการฝึกอบรมเพื่อให้ทนายความปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเข้มแข็งและมีคุณภาพ³⁷ สำนักงานจึงต้องจัดทำแผนการฝึกอบรม ที่กำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ (specific goals and objectives) ในการจัดการฝึกอบรมให้แก่ทนายและเจ้าหน้าที่ทุกคน³⁸ โดยสำนักงานจะต้องจัดเตรียมงบประมาณที่

³⁶ NLADA Guidelines for Negotiating and Awarding Governmental Contracts for Criminal Defense Services, Guideline III-20 Insurance

³⁷ Standard 1.1 Training Is Essential

³⁸ Standard 1.2 Written Training Plan

เพียงพอ³⁹ ในการสนับสนุนการอบรมให้แก่ทนายความและเจ้าหน้าที่ตามความจำเป็นของงานที่ ทนายความและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเป็นการเฉพาะ⁴⁰

(2) การประเมินความต้องการเกี่ยวกับการฝึกอบรม (Defender Training Needs Assessment) สำนักงานทนายความจำเลย จะต้องทำการวิเคราะห์ถึงสิ่งที่จำเป็นในการฝึกอบรมให้แก่ ทนายความในการปฏิบัติหน้าที่โดยต่อเนื่องและสม่ำเสมอ⁴¹ ซึ่งหัวหน้าสำนักงานจะต้องเป็นผู้ดำเนินการเพื่อให้การอบรมแก่เจ้าหน้าที่แต่ละคนเป็นไปอย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ⁴²

(3) วัตถุประสงค์การเรียนรู้และหลักสูตรการฝึกอบรม (Learning Objectives and Curriculum) สำนักงานทนายความจำเลย จะต้องกำหนดหลักสูตร เพื่อให้ทนายความมีความ กระจ่างหรือรื้อฟื้นและปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพในการแก้ต่างคดีให้จำเลย โดยหลักสูตรดังกล่าว จะต้องจัดให้เหมาะสมกับทนายความหรือพนักงานตั้งแต่ผู้แรกเริ่มปฏิบัติงาน จนกระทั่งทนายความ หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีประสบการณ์ สำนักงานจึงต้องจัดการหลักสูตรที่มีความต่อเนื่อง เบ็ดเสร็จ (Comprehensive curriculum) และมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนสำหรับโครงการฝึกอบรมในแต่ละขั้นตอน⁴³ ทั้งนี้จะต้องเน้นย้ำถึงหลักจริยธรรมและมาตรฐานความประพฤตินักวิชาชีพกฎหมายด้วย⁴⁴

(4) ประสบการณ์การเรียนรู้และวิธีการศึกษา (Learning Experience and Educational Methods) เมื่อสำนักงานได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมอย่างชัดเจนแล้ว การเลือกผู้ที่จะมาทำ การสอน ยุทธศาสตร์ในการเรียน และเนื้อหาที่สำคัญในการฝึกอบรม รวมถึงการใช้เทคโนโลยี ประกอบการสอนที่เหมาะสมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก รวมถึงระยะเวลาและสถานที่ที่จะให้ทำการ ฝึกอบรมด้วย⁴⁵ ด้วยเหตุนี้ ผู้ฝึกสอนจะต้องมีประสบการณ์ และมีวุฒิภาวะทางอารมณ์สูง เพื่อกระตุ้น ให้การฝึกอบรมมีคุณค่า⁴⁶ โดยจะต้องนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาใช้ในการสนับสนุนการเรียนการสอน โดยสำนักงานจะต้องให้การสนับสนุนเครื่องอำนวยความสะดวกดังกล่าวเพื่อให้วัตถุประสงค์การ ฝึกอบรมสัมฤทธิ์ผล⁴⁷

³⁹ Standard 1.3 Adequate Financial Resources

⁴⁰ Standard 1.4 Training Director and Staff

⁴¹ Standard 2.1 Regular Needs Assessments

⁴² Standard 2.2 Training Needs Assessment for Organization and for Employees

⁴³ Standard 3.1 Organizational Curriculum

⁴⁴ Standard 3.2 Ethics and Professional Methods

⁴⁵ Standard 4.1 Selection of Methods

⁴⁶ Standard 4.2 Training Staff and Qualifications

⁴⁷ Standard 4.3 Materials and Learning Technologies

นอกจากนี้ สำนักงานทนายความจำเลย จะต้องสนับสนุนให้ทนายความและเจ้าหน้าที่ทุกคน ใฝ่หาความรู้นอกหลักสูตรที่สำนักงานจัดให้ด้วย⁴⁸ โดยสำนักงานทนายความจำเลย อาจจะทำ การเผยแพร่เอกสาร แผ่นพับ หรือ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารใด ๆ ทางอินเทอร์เน็ต หรือสื่อสารมวลชนที่ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความรู้ให้แก่ทนายความหรือเจ้าหน้าที่ของสำนักงานอย่างสม่ำเสมอ⁴⁹ และ สำนักงานจะต้องบำรุงรักษาห้องสมุด และเอกสารอื่นเป็นสาระสำคัญต่อการพัฒนาทนายความ รวมถึง การเก็บรักษาเอกสารทางกฎหมายเพื่อสนับสนุนการทำงานของทนายความและเจ้าหน้าที่ของตนเอง ต่อไปในอนาคต⁵⁰

(5) สิ่งแวดล้อมในการศึกษา (Learning Environment) สำนักงานจะต้องจัดสถานที่ และบุคลากรที่ช่วยเหลือผู้ทำการฝึกอบรมอย่างเหมาะสม⁵¹ หากเป็นไปได้ และมีความเหมาะสม ควรที่ จะจัดการฝึกอบรม ร่วมกับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ ในกระบวนการยุติธรรม และอาจจะ ฝึกอบรมร่วมกับนักวิชาชีพกฎหมายอื่น ๆ รวมถึงประชาชนในชุมชนด้วย⁵²

(6) การประเมินผลการศึกษาและการนับหน่วยกิต (Evaluation of Learning: Accreditation) สำนักงานทนายจำเลย ควรจะต้องดำเนินการประเมินผล วิเคราะห์ อย่างเป็นระบบ เกี่ยวกับประสิทธิภาพในการฝึกอบรม เนื้อหา วัสดุอุปกรณ์ วิธีการเรียนการสอน ตลอดจนผลผลิตภาย หลังจากการฝึกอบรมแล้ว โดยทำการวิเคราะห์อย่างต่อเนื่อง โดยอาจให้หน่วยงานอิสระเข้ามาทำการ วิเคราะห์วิจัยให้แก่สำนักงานเพื่อจะได้การประเมินผลที่ถูกต้องแท้จริง⁵³ หากโครงการฝึกอบรมดังกล่าว มีคุณภาพดี สำนักงานควรจะร้องขอให้สถาบันการศึกษาตรวจสอบและนับหน่วยกิต ในโครงการศึกษา อบรมกฎหมายของสถาบันการศึกษาแบบต่อเนื่อง (Continuing legal education) นั้นด้วย⁵⁴

(7) การฝึกอบรมในการเป็นทนายความคดีที่มีโทษประหารชีวิตและคดีที่มีความ สลับซับซ้อน และคดีที่มีวิธีการปฏิบัติเป็นกรณีพิเศษ (Death Penalty Defense and Other Complex and Specialized Practice Areas) สำนักงานทนายจำเลย จะต้องจัดการฝึกอบรมทนายความจำเลยผู้ทำหน้าที่ แก่ต่างในคดีที่มีโทษประหารชีวิต หรือคดีสลับซับซ้อน เป็นกรณีพิเศษ ตามความจำเป็นเพื่อประกันการ

⁴⁸ Standard 4.4 Learning as an Ongoing Process

⁴⁹ Standard 4.5 Ongoing Publications and Distribution of Training Materials

⁵⁰ Standard 4.6 Maintenance of Training Resources

⁵¹ Standard 5.1 Physical Setting

⁵² Standard 5.2 Joint Training

⁵³ Standard 6.1 Systematic Evaluation of Programs and Materials

⁵⁴ Standard 6.2 Defender CLE Accreditation

ปฏิบัติหน้าที่ให้ลูกความได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทุก ๆ ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม⁵⁵ รวมถึงการฝึกอบรมในกรณีที่นายความจะต้องปฏิบัติหน้าที่ในคดีที่มีความยุ่งยากสลับซับซ้อน หรือมีวิธีการปฏิบัติเป็นพิเศษ แยกต่างหากจากการฝึกอบรมในกรณีปกติด้วย⁵⁶

(8) การพัฒนาองค์กรที่ให้การฝึกอบรม (Organizational Development) สำนักงานจะต้องจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญ ในการให้การฝึกอบรม เป็นผู้บริหาร โครงการฝึกอบรม รวมถึงเป็นผู้จัดการ ซึ่งมีความชำนาญในการควบคุม การฝึกอบรมด้วย⁵⁷

(9) การประกันคุณภาพการศึกษาอบรม (Quality Assurance) ประการสุดท้าย สำนักงานนายความจำเลย จะต้องวางมาตรการที่สำคัญ ในการพัฒนาและนำไปปฏิบัติซึ่งแผนงานโครงการ ที่จะประกันว่า นายความและเจ้าหน้าที่ มีความรู้ ความสามารถ ในการจะปฏิบัติหน้าที่เป็นนายความแก่ต่างคดีให้จำเลยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความกระตือรือร้น⁵⁸

จากสิ่งที่ผู้เขียนได้นำเสนอมาทั้งหมดในบทนี้ สรุปได้ว่า ไม่ว่าประเทศไทยจะเลือกใช้รูปแบบในการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในการดำเนินคดีอาญาเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันคือ การให้พนักงานสอบสวน จัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน และการให้ศาลแต่งตั้งทนายความให้แก่จำเลยในชั้นพิจารณาของศาล ตามที่ผู้เขียนได้กล่าวไปในบทที่ 2 หรือในอนาคตประเทศไทย อาจจะเลือกรูปแบบการจัดตั้งสำนักงานทนายความจำเลย (Public Defender Office) ขึ้นมาใช้ในการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในการดำเนินคดีอาญา หากได้มีการนำแนวความคิดในเรื่องการพัฒนาจริยธรรมและมาตรฐานความประพฤติวิชาชีพของนักกฎหมาย รวมถึงรูปแบบในการพัฒนาประสิทธิภาพทนายความจำเลย ตามแนวทางที่ได้กล่าวไปข้างต้นมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยแล้ว ผู้เขียนมีความเชื่อมั่นว่า ทนายความในคดีอาญาของประเทศไทย จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาได้อย่างแท้จริงในทางปฏิบัติมิใช่สมบูรณ์แบบเฉพาะในด้านรูปแบบเท่านั้นตามที่ผู้เขียนได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 3 เกี่ยวกับเรื่องสภาพปัญหาของระบบการจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา

⁵⁵ Standard 7.1 Death Penalty Defense

⁵⁶ Standard 7.2 Complex and Specialized Practice Areas

⁵⁷ Standard 8.1 Management and Leadership Skills

⁵⁸ Standard 9.1 Quality Assurance